

Dynamiek en stagnatie in de Republiek

- Vanaf de vijftiende eeuw ontstonden er steeds meer directe handelscontacten tussen Holland en het Oostzeegebied.
- 1p 1 Noem een handelspolitieke reden waardoor de Hollandse kooplieden geen gebruik meer wilden maken van de handelscontacten van de Hanze.

- Een citaat uit een historisch tijdschrift:
"Volgens velen behoort de cultuur van overleggen en schipperen op basis van gelijkwaardigheid, het zogenaamde *poldermodel*, tot de Nederlandse identiteit. Het staatsbestel van de vroege Republiek legde de basis voor het poldermodel."
- 3p 2 Becommentarieer dit citaat door:
- aan te geven waarom juist in de zeegewesten door de geografische situatie onderling overleg noodzakelijk was en
 - met twee argumenten uit te leggen dat de machtsverhoudingen in de Republiek juist **niet** werden gekenmerkt door gelijkwaardigheid.

- Gebruik bron 1.*
Uit deze bron kun je twee conclusies trekken:
- 1 De VOC verdedigt haar monopolie met vergaande middelen.
2 Het VOC-bestuur is er niet zeker van dat zijn optreden de toets der kritiek in de Republiek zal doorstaan.
- 5p 3 Licht dit toe door:
- de eerste conclusie te ondersteunen met twee voorbeelden uit de bron en
 - de tweede conclusie met de bron uit te leggen en
 - (zonder bron) een economische verklaring te geven voor de noodzaak voor de VOC haar monopolie te handhaven.

- Isaac Le Maire (genoemd in bron 1) werd geboren in Doornik in de Zuidelijke Nederlanden. Hij was koopman in Antwerpen tot 1585. In dat jaar verhuisde hij naar Amsterdam. Daar richtte hij een handelsmaatschappij op, die later opging in een "compagnie van verre". In 1602 werd hij één van de bewindhebbers van de Kamer van Amsterdam van de VOC. Na een conflict vertrok hij in 1605 uit het bestuur van de VOC. Hij probeerde hierna de VOC op allerlei manieren dwars te zitten, onder andere door speculaties op de beurs. Hij stierf in 1624 en werd begraven bij zijn landgoed in Egmond (Noord-Holland).
Voor veel historici past de levensloop van Isaac le Maire bij hun verklaring voor de economische bloei van de Republiek in de Gouden Eeuw.
- 4p 4 Kies twee gebeurtenissen uit de levensloop van Le Maire en leg per gebeurtenis uit, waardoor deze past bij een verklaring van de economische bloei van de Republiek.

- Gebruik bron 2.*
Voor de Spanjaard Vasquez onderscheidt de Republiek zich in politiek opzicht en in cultureel opzicht van zijn land.
- 4p 5 Ontleen aan de bron een voorbeeld van een verschil tussen de Republiek en Spanje in politiek opzicht én een voorbeeld van een verschil in cultureel opzicht en verklaar bij elk voorbeeld het verschil.

Veel gegevens over het dagelijks leven in de Republiek zijn afkomstig uit de reisbeschrijvingen van buitenlandse bezoekers. Historici moeten daarom deze informatie voorzichtig behandelen.

1p **6** Noem een reden voor deze voorzichtigheid.

Gebruik bron 3.

Stel: Je gebruikt een afbeelding van dit schilderij, dat omstreeks 1660 is gemaakt, voor een presentatie in de klas over de Gouden Eeuw. Er ontstaat een debat over het gebruik van dit schilderij waarin de volgende twee standpunten naar voren komen:

- 1 Het onderwerp van dit schilderij past **wel** in de Gouden Eeuw van de Republiek.
- 2 Het onderwerp van dit schilderij is eigenlijk ouderwets voor die tijd en past daarom **niet** in de Gouden Eeuw van de Republiek.

4p **7** Geef bij elk standpunt de redenering weer die daarbij wordt gevolgd, telkens met een verwijzing naar de bron.

Gebruik bron 4.

Een bewering:

Deze tabel kan worden gebruikt om te laten zien:

- 1 waardoor de afname van de werkgelegenheid in de achttiende eeuw in de Republiek werd veroorzaakt;
- 2 wat de invloed was van de mercantilistische maatregelen van Engeland en Frankrijk op de handel van de Republiek;
- 3 dat de WIC en de VOC voor de handel van de Republiek steeds belangrijker werden.

5p **8** Ondersteun alle drie de onderdelen van deze bewering met de tabel en leg vervolgens uit voor welk van deze drie de bron de duidelijkste illustratie vormt.

Gebruik bron 4.

In de buitenlandse handel van de Republiek tussen 1650 en 1770 is naast verandering ook continuïteit te zien.

2p **9** Leg uit welke continuïteit zichtbaar is.

Gebruik bron 5.

De achttiende-eeuwse tekenaar van deze prent wil met deze allegorie een boodschap overdragen aan zijn publiek.

4p **10** Licht dit toe door aan te geven:

- (met twee elementen uit de prent) welke boodschap dat is en
- dat deze boodschap past bij de opvattingen van de patriotten.

- Patriotten beweerden dat de economische achteruitgang in de Republiek in hun tijd veroorzaakt werd door het morele verval onder regenten. Latere onderzoekers constateerden dat dit geen oorzaak was van de economische achteruitgang, maar dat de regenten zich aanpasten aan de gewijzigde economische verhoudingen.
- 4p 11 Geef voor beide standpunten de redenering weer die daarbij gevolgd kan worden.

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

- In 1945 werd de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties opgericht om in te kunnen grijpen bij internationale conflicten. Tijdens het conflict in Vietnam bleek dit niet mogelijk.
- 2p 12 Geef aan dat dit verband hield met:
- de besluitvormingsprocedure in de Veiligheidsraad en
 - de Koude Oorlog.
- Gebruik bron 6.*
- Ho Chi Minh noemt twee punten waarmee hij de Verenigde Staten over wil halen hem te steunen.
- 4p 13 Noem beide punten en geef per punt aan waardoor Ho Chi Minh hiermee steun van de Verenigde Staten denkt te krijgen.
- Gebruik bron 6.*
- Een bewering:
De Amerikaanse ambassadeur heeft voor het gebruik van de aanhalingstekens bij "president van de Republiek Vietnam" een politieke reden.
- 1p 14 Geef aan welke politieke reden hij daarvoor heeft.
- In 1949 werd de Volksrepubliek China uitgeroepen.
- 3p 15 Leg uit wat het verband was tussen deze gebeurtenis en de dominotheorie en noem het gevolg van de dominotheorie voor het Amerikaanse Vietnambeleid.
- Twee beweringen:
- 1 Het Amerikaanse streven om Zuid-Vietnam te betrekken bij de ZOAVO (Zuid-Oostaziatische Verdragsorganisatie) stond op gespannen voet met de Akkoorden van Genève.
 - 2 Het Amerikaanse streven om Zuid-Vietnam te betrekken bij de ZOAVO sloot goed aan bij de containmentpolitiek.
- 2p 16 Ondersteun elk van beide beweringen met een argument.

Gebruik bron 7.

De bron bevat zeven fragmenten (A t/m G) uit toespraken die Ho Chi Minh heeft gehouden in de jaren 1939-1969.

Hieronder staan zeven jaartallen:

- 1939
- 1945
- 1950
- 1954
- 1956
- 1963
- 1969

- 3p **17** Geef per jaartal aan welk tekstfragment er bij hoort door achter elk jaartal de letter van het bijpassende tekstfragment te noteren. Let op! Bij elk jaartal hoort één fragment. Elk fragment mag maar één keer gebruikt worden.

Gebruik bron 7, fragment C.

In deze bron gebruikt Ho Chi Minh de term 'ont-amerikanisering'.

- 2p **18** Leg uit welke politieke reden Ho Chi Minh heeft om de term vietnamisering niet te gebruiken en dit verschijnsel aan te duiden met de term 'ont-amerikanisering'.

Gebruik bron 8.

Stel: Deze bron zou voor de Noord-Vietnamese propaganda bruikbaar zijn, vanwege het beeld dat erin naar voren komt van de regering in Saigon.

- 3p **19** Leg dit uit door:
- eerst (zonder bron) aan te geven welk vijandbeeld in Noord-Vietnam bestond van de regering in Saigon en
 - daarna twee gegevens uit de bron te noemen ter ondersteuning van dit beeld.

Gebruik bron 8.

Een bewering:

Een tegenstander van het Amerikaanse Vietnambeleid concludeert dat de politieke motivering van de Amerikaanse steun aan de regering in Saigon niet geloofwaardig is.

- 2p **20** Ontleen aan de bron een argument voor dit standpunt.

Gebruik bron 9.

Bij het schrijven van dit betoog over de Koreaoorlog heeft Fulbright de Vietnamoorlog in gedachten. Hij wil dat er lessen getrokken worden uit het verleden.

- 3p **21** Leg uit:
- welke twee lessen uit het verleden Fulbright hier wil trekken en
 - waardoor de visie die Fulbright in de bron verwoordt karakteristiek is voor de "duiven" in het Amerikaanse Congres.

Gebruik bron 10.

Cobb levert met deze prent kritiek op het Vietnambeleid van Nixon.

Twee van zijn kritiekpunten zijn:

- Nixon breekt niet met het beleid van zijn voorgangers en
- de vietnamisering biedt geen oplossing voor de Vietnamoorlog.

4p **22** Leg dit, telkens met de prent, voor beide kritiekpunten uit.

Gebruik bron 11.

De foto is in Noord-Vietnam gebruikt voor propaganda.

2p **23** Leg met een bronelement uit welke politieke boodschap Noord-Vietnam met deze foto wil overbrengen.

Gebruik bron 12.

Dit fragment geeft de strekking van de documentaire goed weer.

In de Verenigde Staten ontstaat in 1970 een discussie over deze documentaire.

2p **24** Leg uit waarom sommige Amerikanen in 1970 van mening zijn dat het vertonen van de documentaire schadelijk is voor de Amerikaanse kansen op een overwinning in Vietnam.

Twintig jaar na het bloedbad in My Lai blijkt een aantal Vietnamveteranen te lijden aan het Vietnamsyndroom. Sommige deskundigen zien een verband met de reacties op de gebeurtenissen in My Lai.

2p **25** Leg uit wat het verband is tussen de reacties op de gebeurtenissen in My Lai en het Vietnamsyndroom.

De inhoud van de Pentagon Papers versterkte de positie van de voorstanders van de War Powers Act in het Amerikaanse Congres.

2p **26** Leg dit uit.

Sinds de Vietnamoorlog beperkte de Amerikaanse regering de bewegingsvrijheid van oorlogsverslaggevers in het Amerikaanse leger.

2p **27** Leg uit welk verband bestaat tussen dit beleid en de ervaringen in Vietnam.